

Sygn. akt III AUa 303/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 października 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwanowska (spr.)
Sędziowie:	SSA Anna Polak SSA Jolanta Hawryszko
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 15 października 2013 r. w Szczecinie

sprawy małoletniej K. T. reprezentowanej przez opiekuna prawnego W. T.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o przyznanie renty rodzinnej

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 27 lutego 2013 r. sygn. akt VI U 9/13

zmienia w części zaskarżony wyrok i przyznaje K. T. prawo do renty rodzinnej do ukończenia nauki w szkole.

SSA Anna Polak SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryszko

III A Ua 303/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 20 listopada 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił małoletniej K. T. prawa do renty rodzinnej po babci J. T. wskazując, że ubezpieczona nie przyjęła na wychowanie i utrzymanie nieletniej na co najmniej rok przed śmiercią.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył w imieniu małoletniej K. T. jej opiekun prawny – W. T. podnosząc, że zostały spełnione wszystkie warunki do przyznania małoletniej renty rodzinnej, bowiem małoletnia od urodzenia była wychowywana przez dziadków oraz pozostawała na ich utrzymaniu.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie powołując argumentację jak w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 27 lutego 2013 r. Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał K. T. prawo do renty rodzinnej po J. T. od 1 października 2012 r. do 31 sierpnia 2015 r.

Powyższe orzeczenie Sąd Okręgowy oparł o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

J. T. urodziła się dnia (...). i zmarła w dniu 23 marca 2012 r. Była uprawnioną do emerytury świadczeniobiorczynią organu rentowego. Małoletnia K. T. urodziła się w dniu (...), była wnuczką zmarłej ubezpieczonej. W imieniu małoletniej K. T., dnia 23 października 2012 r. wniosek o rentę rodzinną po J. T. złożył dziadek W. T., który był mężem zmarłej ubezpieczonej. Opiekunem prawnym małoletniej K. T. został dnia 1 grudnia 2011 r.

K. T. została przyjęta na wychowanie przez dziadków od wczesnego dzieciństwa. Obecnie uczęszcza do liceum ogólnokształcącego w M., a nauka programowo w liceum tym zakończy się z dniem 31 sierpnia 2015 r.

Na podstawie ustalonego stanu faktycznego oraz art. 65, 67, 68 ust. 1 pkt. 2 oraz art. 69 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j. t. Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.; powoływana dalej jako: ustawa emerytalna) Sąd Okręgowy uznał odwołanie za uzasadnione.

Sąd pierwszej instancji zaznaczył, że bezspornym w niniejszej sprawie pozostawało, iż małoletnia K. T. jest wnuczką zmarłej ubezpieczonej, a także, że J. T. miała prawo do emerytury. Bezsporna była także okoliczność pobierania nauki przez małoletnią i data planowanego zakończenia nauki na dzień 31 sierpnia 2015 r. oraz ustanowienie W. T. opiekunem prawnym małoletniej dnia 1 grudnia 2011 r. Natomiast sporem objęte były fakty określone przez art. 69 ustawy emerytalnej - przyjęcie na wychowanie i utrzymanie, co najmniej na rok przed śmiercią ubezpieczonego.

Na podstawie dowodów z dokumentów w postaci orzeczeń sądu rodzinnego, wywiadów środowiskowych kuratorów sądowych oraz przesłuchania opiekuna prawnego Sąd Okręgowy uznał, że wszystkie warunki prawa do renty rodzinnej zostały przez małoletnią spełnione. Sąd dał wiarę dowodom z dokumentów oraz przesłuchaniu opiekuna prawnego, których prawdziwości strony nie kwestionowały. Sąd meriti wskazał, że z pierwszego wywiadu środowiskowego w sprawie opiekuńczej prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Międzyrzeczu z dnia 15 listopada 2008 r. wynika, iż K. T. mieszkała już wówczas u dziadków, którzy ją wychowywali. Taki stan rzeczy nie uległ zmianie. Następnie postanowieniem z dnia 10 maja 2011 r. rodzice małoletniej zostali pozbawieni nad nią władzy rodzicielskiej, a małoletnia została umieszczona w rodzinie zastępczej dziadków. Zatem sąd pierwszej instancji przyjął, że z dokumentów wynika, iż małoletnia została przyjęta na wychowanie i utrzymanie wcześniej niż rok przed datą śmierci J. T.. Sąd dał wiarę opiekunowi prawnemu, że wraz z żoną wychowywali i utrzymywali K. od 3 miesiąca życia. Dalej badając przesłanki do przyznania świadczenia sąd meriti wskazał, że wprawdzie rodzice K. T. żyją, lecz z uwagi na posiadanie jeszcze 5 dzieci, brak stałej pracy nie mogą zapewnić jej środków utrzymania. Ponadto, małoletnia K. spełnia warunek z art. 69 ust. 2 b, bowiem zmarła J. T. była małżonką opiekuna prawnego W. T..

Mając wszystkie powyższe okoliczności na uwadze sąd zmienił zaskarżoną decyzję na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. i przyznał ubezpieczonej prawo do renty rodzinnej od pierwszego dnia miesiąca, w którym złożono wniosek do planowanego zakończenia nauki.

Z powyższym wyrokiem Sądu Okręgowego w Gorzowie Wielkopolskim w części przyznającej K. T. prawo do renty rodzinnej po J. T. do dnia 31 sierpnia 2015 r., nie zgodził się Zakład Ubezpieczeń Społecznych, który w wywiedzionej apelacji zarzucił mu:

- naruszenie prawa materialnego art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez przyjęcie, że ubezpieczona ma prawo do renty rodzinnej do dnia 31 sierpnia 2015 r.

Podnosząc powyższy zarzut apelujący wniósł o:

- zmianę wyroku w części przyznającej rentę rodzinną do dnia 31 sierpnia 2015 r. ewentualnie

- uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpatrzenia.

W uzasadnieniu skarżący między innymi podniósł, że z ustaleń dokonanych przez sąd pierwszej instancji w sprawie wynika, iż zachodzą przesłanki określone w przepisach art. 65 i nast. ustawy emerytalno-rentowej. Jednak w ocenie organu rentowego wyrok sądu pierwszej instancji w zaskarżonej części jest bezzasadny, bowiem istotne znaczenie praktyczne ma zagadnienie ustalenia faktycznego momentu ukończenia nauki w szkole jako terminu, do którego powinna zostać przyznana renta rodzinna. W tym też znaczeniu nie powinien mieć znaczenia dla sprawy okres planowanej, programowej nauki uprawnionej do renty rodzinnej, ale termin, w którym nauka faktycznie ustanie w tym także z powodu np. jej porzucenia.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje:

Apelacja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych okazała się uzasadniona.

Chociaż Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie w wystarczający sposób zebrał i rozważył dowody oraz ocenił je w sposób nienaruszający swobodnej oceny dowodów, a Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne zarówno prawidłowo dokonane ustalenia faktyczne, jak i wskazaną ocenę prawną sporu, to jednak słusznie zarzucił apelujący naruszenie art. 68 ust. 1 pkt. 2 ustawy emerytalno-rentowej przez błędne określenie daty końcowej przyznanej małoletniej K. T. renty rodzinnej.

W wyroku z dnia 5 lipca 2012 r., I UK 65/12 (LEX nr 1231467) Sąd Najwyższy wskazał, że skoro dzieciom do ukończenia 16. lat renta rodzinna przysługuje bez wyraźnego zastrzeżenia w ustawie warunku nauki w szkole, to zapewne dlatego, że w tym wieku występuje obowiązek szkolny. Natomiast jeżeli dziecko przekroczyło 16 lat, to renta rodzinna przysługuje mu "do ukończenia nauki w szkole", nie dłużej niż do osiągnięcia 25. lat życia, co oznacza, że nie wystarczy sam wiek, lecz chodzi także o kontynuowanie nauki, a to zależy od ucznia, a więc renta rodzinna zależy od określonych starań dziecka w roli ucznia, gdyż z regulacji ustawy wynika, że celem nie jest sama nauka ale także jej "ukończenie".

Natomiast Sąd Apelacyjny w Krakowie podzielając powyższe stanowisko w wyroku z dnia 14 marca 2013 r., III AUa 1035/12 (LEX nr 1298919) dodatkowo wskazał, że z regulacji ustawy wynika, że celem nie jest sama nauka, ale także jej "ukończenie" (art. 68 ust. 1 pkt 2 u.e.r.f.u.s.). Oczywiście, że ta nauka może być przerwana i stąd ukończenie szkoły nie stanowi warunku sine qua non prawa do renty rodzinnej, niemniej pojęcie "nauki" w szkole nie powinno być rozumiane dowolnie. Wydaje się, że nawet gdyby przyjąć, że również przypadek braku obowiązku udziału w zajęciach szkolnych ma na uwadze ustawowa regulacja o rencie rodzinnej, to nie może on być w efekcie oceniany bezkrytycznie w sytuacji, gdy ubezpieczony nie tylko nie uczęszczał na zajęcia, ale nie uzyskiwał zaliczeń, nie podchodził do egzaminów i nie zaliczył żadnego semestru. Zachodzi bowiem wówczas zasadnicze pytanie co świadczy o tej nauce, wszak nie sam formalny status ucznia, który w określonym czasie nie został administracyjnie skreślony z listy uczniów (słuchaczy). Nauka semantycznie (słownikowo) to: uczenie się, kształcenie się lub uczenie, kształcenie kogoś; lekcje, studia edukacja; stąd ktoś jest chętny i przykłada się do nauki lub nie. Jednak trudno mówić o pobieraniu nauki, gdy uczeń nic nie robi i status ten ma tylko z samego zapisania się do szkoły.

Podzielając w pełni powyższe stanowisko Sąd Apelacyjny w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę uznał, że małoletniej K. T. przysługuje prawo do renty rodzinnej po babci J. T. - do ukończenia nauki w szkole, czyli do momentu albo jej przerwania, albo ukończenia nauki na poziomie liceum ogólnokształcącego, ale także wówczas, gdy ubezpieczona będzie kontynuowała tę naukę po ukończeniu tego liceum. Natomiast określenie przez sąd pierwszej instancji, że renta rodzinna winna przysługiwać ubezpieczonej do dnia 31 sierpnia 2015 r., tj. do dnia programowego zakończenia nauki w liceum ogólnokształcącym jest błędne bowiem nie uwzględnia, przedstawionego wyżej brzmienia art. 68 ust. 1 pkt. 2 ustawy emerytalno-rentowej.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. uwzględniając apelację organu rentowego zmienił zaskarżony wyrok w części dotyczącej określenia daty końcowej przyznanego prawa do renty rodzinnej dla małoletniej K. T. przyznając ją do czasu ukończenia nauki w szkole zamiast do dnia 31 sierpnia 2015 r.

SSA Anna Polak SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryszko